СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 152. Джерзи Ситі, Н. Дж., понеділок, 2. липня, 1928. VOL. XXXVI. No. 152. Jersey City, N. J., Monday, July 2, 1928. THREE CENTS.

СЕНАТОР РОБИНСОН КАНДИДАТОМ ДЕМОКРАТІВ НА ЗАСТУПНИКА ПРЕЗИДЕНТА

СМИТ ПРО СВОЄ СТАНОВИЩЕ В ПРОГИБИЦІЙНІЙ СПРАВІ.

ГЮСТОН, 29. червня. — Демократична конвенція настановила кандидатом партії на уряд віцепрезидента Злучених Держав федерального сенатора Джосефа Т. Робинсона з Аркенсо.

Нюйорський губернатор Ал. Смит вислав до конвенції привітну телеграму, в котрій дотикається свого становища до прогибиції та заявляє, що на случай вибрання його президентом він буде виконувати прогибиційний закон строго, як всякий другий закон, але що він самий є особисто за обмеженням сього закона.

Конвенція розвязалася о три на другу сполудня.

БІЙКА МІЖ МАЙНЕРАМИ.

7 РОБІТНИКІВ РАНЕНИХ.

МИНДЕН МАЙНЗ, Мезуре, 29. червня. — В місцевій копальні, належачій до Вестерн Ковл енд Майнинг Ко., прийшло нині рано до бійки між 200 юнійними робітниками та 5 неюнійними робітниками. Бійка перейшла скоро в стрілянину, в котрій ранено тяжко 5 робітників. Два другі робітники віднесли легкі побиття.

Обі сторони вживали стрільного оружа. Основою до бійки було отворення копальні проти зарядження страйку юнією робітників. Страйкарі були обурені на скебів, що вони прийшли забирати їх джаби. Страйкарі кажуть, що страйколоми се навіть не робітники, а тільки наняті бандити.

Заряд копальні домагається від суду арештовання двох робітничих юнійних урядників, котрі буцімто мали своею агітацією довести до боротьби.

НІМЕЦЬКА ЛЕТУНКА ЗАКИДАЄ СВОЇ ПЛЯНИ.

ЗНЕОХОЧЕНА НЕВДАЧАМИ.

НЮ ЙОРК, 29. червня. — Німецька летунка Теа Раше, що від довшого вже часу заповідала свій вилет понад Атлянтійський океан в Европу, вернула сюди нині з Канади, де вона робила невдачні проби лету своїм літаком „Норт Стар".

Летунка заявила, що невдачні проби з її літаком та клопоти з банкирами, які помагали їй грошево, знеохотили її до того, що вона закинула свій намір летіти понад океан.

ВЕЛИКЕ ТОРНАДО В СТЕЙТІ КОЛОРАДО.

4 ОСІБ ЗАГИНУЛО НА ФАРМАХ.

ГРІЛІ, Колорадо, 29. червня. — Фармерський пояс коло міста джанставину, в стейті Колорадо, навістило нині старшне торнадо. Вітер зірвав дахи з богато домів, повалив богато фармерських будинків, а декотрі з домів змів з лиця землі.

Загинуло при тому четверо людий.

Сильні зливи у стейтах Кентокі й Тенесі наробили міліони долярів шкоди.

ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛІВ.

БОСТОН, 29. червня. — Пароход „Івенджелін", що плив з Ню Йорку в Ярмавт, у Новій Шкотії, зударився нині раненько серед страшної мраки коло Мономей Пойнт, на Кейп Кад, з тяговим кораблем „Гріщен".

„Івенджелін", що мав на собі 90 пасажирів, не потерпів ніякої шкоди. Зате „Гріщен" дістав велику діру в боці та мусів чим скорше плисти до берега, щоби не затонути з товаром у мори.

МІСЬКИЙ ЛІКАР ПРИКАЗАВ ЗАКІНЧИТИ ПЕРЕГОНИ ТАНЦЮРИСТІВ.

НЮ ЙОРК, 29. червня. — Гарис, міський комишенер здоровля, прийшов нині коло 8. години вечером до великої салі в Медисон Сквер Гарден, де тепер відбуваються змагання танцюристів у довготреваности танцю, та приказав зарядови покінчити змагання. Він покликався на міський закон протя перегонів, шкідливих здоровлю.

Перегони кінчили в той вечір свій 19. день. Брало в ньому участь тоді вже тільки 9 пар.

Заряд сейчас послухав приказу міського лікаря; аранжери танців найшлися в прикрому положенню щодо визначення нагороди.

Один з танцюристів має находитися в шпитали з пересилення.

ЛІНЧ ДВОХ МУРИНІВ.

БРУК ГЕЙВЕН, Місісіпі, 29. червня. — Товпа білих злінчувала тут двох Муринів.

Тлом до лінчу була така подія. Білий Кеббі Бірнес пробував дістати від Мурина Джеймса Бірдена давно вже платний довг. Довжник обіцяв принести гроші, але гроший не приніс, а замісць сього прийшов зі своїм братом сваритися з вірителем. Підчас сварки між двома білими й Муринами прийшло до стрілянини, підчас котрої Мурини постріляли Клода Бірнеса так тяжко, що сей находиться тепер у шпитали в небезпечнім стані. Двох Муринів арештовано та відставлено до тюрми.

Нині вечером коло тюрми зібралася велика товпа білих. Всі були зоружені та вимахували своїми рушницями й револьверами. Товпа відсунула на бік спеціяльно скріплену сторожу тюрми, вдерлася на коритарі [illegible], найшла обох Муринів та витягнула їх з тюрми. Одного з них добито й всаджено на автомобіль та поволочено одним міст, де його повішено. Другого привязали шнуром за [illegible], [illegible] містом, а [illegible]

УКРАЇНЕЦЬ УКІНЧИВ ПРОДАВЧИЙ КУРС.

Наш громадянин Петро Костів з села Дмитрова, радехівського повіту, перебуваючий в Нюарку, Н. Дж., член У. Н. С. і місцевих товариств, укінчив на днях найвищий продавчий курс в Америці й отримав диплом „Мєстер оф Сейлсменшип".

Два роки забрало йому студіювати цей курс, але будучи сильної волі, діпняв цего, про що мріяв.

Нижшу і середню (реальну) школу покінчив в краю, а приїхавши в Америку, взявся до дальшої науки та покінчив вечірний курс англійської мови, пятьлітний вечірний курс малярсько-артистичного знання, а теперішний курс запевнює йому незалежну будучність.

КАТАСТРОФА НА БАЛТИКУ.

Підчас вправ підкладення морських мін на Балтику прийшов вибух на помості одного кружляка. Наслідком вибуху є: 6 людей вбитих, 4 тяжко ранених і 8 легко.

НЕ ШАНУЮТЬ НАШИХ СВЯТ.

Польські уряди нерідко навмисне поклинують українські сторони в їх же святочних днях. Так пр. польська державна комісія екзамінаційна назначила на другий день наших Зелених Свят іспити з української фільольогії. Мало зголосилося до цього іспиту, бо всіх виекзамінувала комісія в тім же дні. А прецінь дуже легко можна було в іншім дні визначити термін цього іспиту. Цікаве, що в латинські свята ніде нема ніяких, навіть найменших занять і чужих ще силують їх святкувати, а й жидівські свята для жидівських сторін є перестерігані; і то навіть суботи, лиш українські (і то католицькі) свята у нас зневажають.

ЦИРКИ В СРСР.

Театри в СРСР переходять кріозу як скрізь; коштів утримання не можна покрити доходами. Зате величезний успіх мають цирки. Тому центральна управа державних цирків рішила побудувати нові цирки в 11 містах, між іншими в Вороніжі, Казані, Нижнім Новгороді, Самарі та Ново-Вознесенську.

НЕДОСТАЧА ШПИТАЛІВ.

Із варшавського місячника „Чистосьць" виписуємо таку інформацію: „На чахотку вмирає річно в Польщі приблизно 70,000 осіб. Згідно з принятою нормою обчислено є 8 разів більше, що недужають чахоткою, себто 560,000 осіб. У цивілізованих державах одно ліжко припадає на 10,000 недужих. Отже в Польщі повинно би бути 56,000 ліжок у шпиталях для чахоточних, а є їх тільки разом із санаторіями ледви... 5,000.

НОВИЙ ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА.

Наслідником воєводи Петра Борковського призначений посол Войцех Голуховський, син довголітнього австро-угорського міністра закордонних справ Агенора, а внук колишнього намісника. Підчас війни він був генерал-губернатором у Кельцах, де жив від 1915 до 1918 р., пізніше комісарем повітової ради в Городку, а в 1926 р. головою [illegible] у Львові.

ЛАСТІВКА ЛЕТИТЬ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

В нинішних часах летуни змагаються з собою, хто з них перелетить океан, то є з Европи до Америки, і уважають се за великий подвиг, перелетіти літаком і не втопитися. Це вдалося дотепер заледви тром—чотиром летунам (з Европи до Америки потрафили доси перелетіти лише Німці). Супроти того цікавим буде послухати, що через море зовсім легко й добре перелітає така мала, слаба пташина, як ластівка. Пересвідчився про це якийсь французький мудрий селянин в місцевости Сені-Авод у Франції. У нього під стріхою було кілька ластівячих гнізд. Він зловив одну ластівку і привязав їй під крилом картку з написом: „Ціле літо перебула я у пана А. Р. в Сені-Авод, повіту Мозель, і маю принести йому відомість, де'я буду зимувати". Ластівка з тою карткою відлетіла, селянин певно й не думав її побачити вдруге, та яке було його здивовання, коли слідуючої весни побачив між ластівками, що вернули з теплих країв, одну — з карточкою під крилом. Він зловив її, відвязав картку і читає: „Цілу зиму я перебула в Салі Бей на Мартиніці (за океаном) у пана О. Йондонера і приношу панови А. Р. щирі поздоровлення". Так пересвідчився французький селянин, що ластівки перелітають океан. У нього під стріхою живе ластівка, яка вже два або й три рази перелетіла море!

ПОЛІЦІЙНІ СУДДІ ПІШЛИ В ДУБИНУ.

Яких 400 поліційних суддів в Манітобі і приблизно 1,400 мирових суддів стали 14. червня зовсім звичайними людьми, коли В. Дж. Мейджор, генеральний правник провінції, уневажнив їх назначення і оголосив листу нововизначених поліційних суддів. На тій листі є вісім, котрі доси робили судейську роботу і 13 инщих, переважно адвокатів, що практикують у менщих місцевостях.

Зміна поліційних суддів відбулася на основі нового закона, ухваленого на послідній сесії сойму. Сей закон скасував також систему нагороджування поліційних суддів відповідно до кар, які вони накажать. Кождий поліційний суддя має бути тепер зі сталою платнею.

ЯК КУРЯТЬ У СВІТІ?

Скільки грошей пускається з димом, про те хай свідчить факт, що в Америці самого податку монополевого стягнено 375 міліонів долярів у 1927 році. В томуж році буджет военної фльоти виносить 318 міліонів дол. Значиться, податок з тютюну покрив зовсім цей видаток. А на позір воно таке невинне!

ПРОТИ ВОРОНОВА З ПРОПОВІДАЛЬНИЦІ.

Один з авторитетів англіканської церкви, лондонський теольог Дін Індж, відомий із своїх фільософічних творів, виголосив у соборі Вестмінстер проповідь присвячену експериментам над відмолодженням, робленим д-ром Вороновим. Він заявив, що ганьбою є факт, що стільки інтелігентних людей вірить небилицям такого чоловіка як Воронов.

ЯК ЛЬВІВ УШАНУВАВ ПАМЯТЬ ПОЛЯГЛИХ.

Українське львівське громадянство віддало поклін могилам стрільців на янівському кладовищі першого дня Зелених Свят. Непроглядні маси народу залили не тільки кладовище, але й сусідні горбки та розлоге пасовище. Велику панахиду відправили священики: прелат А. Пясецький і крилошанин Томович. Співали хори.

Після панахиди на могилах стрільців відправлено панахиду на могилі незвісного героя, якого тіло викопано тамтого року при принагідних роботах на Персенківці. При небіщику знайдено українську військову відзнаку з 1918 р. На гробі незвісного героя співав хор українських богословів.

Другого дня Зелених Свят при кращій і сприяючій погоді відбувся величезний похід на стрілецькі могили на личаківським цвинтарі. На чолі походу несено десятки вінків від львівських наших організацій, від шкільної молоді, від живих стрільців і старшин УГА і т. д. За вінками маширували відділи хлопячого і дівочого пласту, за ними народні і середні школи, академічна молодь і хор „Сурма". Дальше йшли члени львівських товариств „Луга", „Сокола-Батька", „Зорі", „Сили", „Союза Українок" і т. д., а за ними процесії 8-ох львівських церков.

На стрілецьких гробах відправило панахиду духовенство під проводом оо. крил. Томовича і Ковальського. Співав хор богословів, „Сурма" і мішаний хор жовківського передмістя. Промову виголосив о. Семчишин.

Опісля відправлено окремі панахиди на гробах М. Шашкевича, І. Франка, А. Коцка, В. Барвінського й І. Кивелюка.

Доходять до нас відомости, що не менш величаво, а навіть ще краще випали походи на стрілецькі могили на провинції, пр. в Станиславові і в Бережанах.

В Станиславові взяло участь не лише ціле місцеве українське громадянство, але й цілий повіт. Дуже корисне враження робила група станиславівської інтелігенції, яка солідарно і здисципліновано взяла масову участь у поході на могили наших незабутних, чого ми не бачили, на жаль, у львівських походах. — („Праця").

РУМУНСЬКА ВІЗИТА У ВАРШАВІ.

Вечірний „Кур. Варш." подає з Москви, що тамошня „Роб. Газета" твердить, що румунські генерали приїхали до Варшави, щоби обговорити з польським генеральним штабом основи, на яких має бути уложений плян наступу Польщі й Румунії на Україну. Варшавський дневник називає це твердження фантастичною інформацією.

ЗНОВУ ПОЛІЦІЯ.

В місточку Вірки, пов. свентохловіцького, переслухувано двох арештованих, які почали жалітися на знущання над ними постерунькового Вечорка. Повідомлений про це Вечорек упав розярений до комісаріяту і револьверовими стрілами вбив обох арештованих. Після цього хотів і себе вбити, але перешкоджено йому в тім і віддано до арешту.

ЗИНОВЄВ І КАМЕНЄВ ПОКАЯЛИСЯ

ВИРЕКЛИСЯ ТРОЦЬКОГО. — ТЕ САМЕ ЗРОБИЛИ 36 ДРУГИХ ОПОЗИЦІОНЕРІВ, ЩО ОПИНИЛИСЯ НА ВИГНАННЮ. — ВИЗНАЧНІЩИХ ДОПУСТЯТЬ НАЗАД ДО ПАРТІЇ І ДАДУТЬ ІМ НЕЗНАЧНІ УРЯДИ.

МОСКВА, 29. червня. — Бувший голова Третього Інтернаціоналу Зиновєв і бувший совітський посол до Італії Каменєв, зложили заяву, що вони зривають з Троцьким, жалують своїх виступів проти Сталіна і проводу партії та просять о приняття до партії. Разом з ними вислали подібну заяву 36 других большевиків, що їх усунено за опозицію від влади і вислано на засланне.

Кажуть, що всіх їх приймуть наново до партії, одначе жаден з них не прийде вже до влади в тім розумінню, як це було передше. Одержать хиба якісь незначні пости.

КИРИЛЕНКО ДОМАГАЄТЬСЯ КАРИ СМЕРТИ.

СМЕРТЬ ДЛЯ 22 САБОТАЖНИКІВ, А ДЛЯ ПРОЧИХ ТЮРМА. — ГОВОРИВ ПОВНИХ 6 ГОДИН.

МОСКВА, 29. червня. — Шахтярський процес вже так як би на укінченню. Нещасні жертви, збиті до купи як вівці, прислухувалися сегодня виводам прокуратора Кириленка, відомого зі своєї красномовности. Кириленко обговорював провину обжалованих. Для 22 жадав смерти, між ними для: Березовського, Матова, Калганова, Братановського, Рабіновича і других. Закінчив, що йому прикро домагатися кари смерти, але совіти мусять забезпечити себе перед ворогами.

ПРОТИ ОРУЖНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ В КИТАЮ.

ВАРШАВА, 29. червня. — На нарадах Міжнародного Мирового Конгресу повзято резолюцію, в якій Конгрес заявився проти оружної інтервенції в Китаю. Американські і европейські делегати станули на тім, що Ліга Націй має інтервеніювати, колиб зайшов случай такої інтервенції.

ПОАНКАРЕ ВІДНОСИТЬ ПОБІДУ.

КАЖЕ, ЩО НЕ ПОПУСТИТЬ ЗІ СВОЄЇ ДЕКЛЯРАЦІЇ НІ НА ЙОТУ. — МАЄ ТЕПЕР ЗАПЕВНЕНУ БІЛЬШІСТЬ НА ЯКОГО ПІВ РОКУ.

ПАРИЖ, 29. червня. — Кромі соціялістів і комуністів, всі другі заявилися в парляменті за продовженнем політики уряду. Поанкаре одержав за собою подаваючу більшість голосів. І то мимо того, що заявив, що не відступить від своєї програми. В своїй бесіді він зазначив, що уряд національного обєднання, який тепер при владі, завдяки порозумінню, доконав великого діла. Але має перед собою ще багато других важних завдань, які зможе виповнити тільки тоді, коли всі партії, що стояли досі при уряді, останутъ при нім далі. Уряд нікого від співпраці не виключає, але і другі мусять бути джентельменами і виджидати при уряді. Заразом висказався премієр і в справі пекучого альзацького питання. Він заявив, що Альзація дістане спеціяльні закони і певні автономні права. Але як би не було, закони мусять бути виконувані. І справедливість мусить йти своїм шляхом. Це відноситься до засуджених альзацьких послів. Що до тих,сказав Поанкаре, то їх справа мусить перейти судову дорогу, а по суді Франція буде мати нагоду показати свою благородність. Це значить, що засуджені будуть улаcкавлені. Ту частину промови привітали всі посли гучними оплесками, навіть і радикали.

ГЮЗ ЧЛЕНОМ МІЖНАРОДНОГО СУДУ.

ЖЕНЕВА, 29. червня. — Японія хоче доставити Чарлза Гюза, бувшого секретаря стету, кандидатом на члена Міжнародного Суду в Газі на місце д-ра Джана Мура. Коли Гюз згодиться на те, всі другі держави поставлять таку саму пропозицію. Кажуть, що Гюз її прийме.

РАДІ З НОМІНАЦІЇ СМИТА.

ЦІЛА ЕВРОПА ВІДНОСИТЬСЯ ДО НЕГО СИМПАТИЧНО, ОСОБЛИВО НІМЦІ.

БЕРЛІН, 29. червня. — Як подають телеграфічні відомости, то по всіх європейських центрах принято з повним задоволенням назначення демократичною конвенцією Ал. Смита кандидатом на президента. Особливо в Німеччині не можуть начудуватися, як це можливо, щоби бідний чоловік міг добитися такої великої чести. Але кажуть: В краю, де робітник може заробити денно від 8 до 12 долярів — все можливе.

КИТАЙ БУДЕ СПЛАЧУВАТИ ДОВГИ.

ТА ПОКИЩО ШУКАЄ НОВОЇ ПОЗИЧКИ.

ЛОНДОН, 29. червня. — З Шангаю доносять, що з рамени націоналістичного уряду відбуто фінансово-економічну конференцію, на якій рішено узнати всі дотеперішні довги. В конференції взяли участь представники уряду і 80 найбільших банкирів і промисловців. Заразом рішено розписати нову позичку на суму 300,000,000 китайських долярів, себто на $150,000,000.

ХОЧУТЬ САМІ УРЯДУВАТИ.

ЧЕФФУ, Китай, 29. червня. — Пізнати, що націоналістичний уряд при владі. До офісу провінціяльного сільного інспектора М. Берубе, що урядував з рамени французького посольства згл. французького уряду, ввали китайські цивільні урядники і зажадали передачі уряду. Берубе протестував, але таки мусів забратися. Китайці заявили, що націоналістичний уряд буде сам правити, без чужинецької контролі.

„ЧЕРВОНЕ" ПРАВИТЕЛЬСТВО.

БЕРЛІН, 29. червня. — Так називають тепер загально в Німеччині новий уряд з соціялістом Мілєром на чолі. В кабінеті засідає 4 соціялістів. Мимо того, як кажуть люде, цілого „червоного" уряду назвати не можуть, бо кромі них засідає в кабінеті [illegible].

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МАЙНЕРИ-СТРАЙКАРІ 15 МІСЯЦІВ БЕЗ ЗАРІБКУ

Американське громадянство забуло страйк майнерів мягкого вугля. Жертви ослабли. Ґазети мовчать. Зацікавленне притупилося. Словом, немовби страйку не було.

Забули, що нині минає 15 місяців з часу, як почався сей страйк. П'ятнайцять місяців з часу, як майнери дістали пейду. Пятнайцять місяців живуть вони без цента. Їх ощадности вичерпані вже давно. Їх кредити по крамницях замкнені давно. Вже останки майнерів викидають з компанійних домів.

Богато майнерських родин з пятьма, осьмома й тринайцятьма дітий не мають часто ложки страви вложити в рот. Жінки майнерів ждуть на пологи, а лікаря дістати нема защо. Богато майнерських родин не має де голови приклонити.

До того страйкарів далі арештують, побивають, ґазом троять, тероризують поліції вуглевих і зелізничих підприемств.

Майнери послідні сили напружують, щоби обороняти свої права зборів, слова, організації.

Боротьба, яку ведуть майнери мягкого вугля, не є боротьбою самих тільки майнерів. Се є боротьба, дорога всякому, кому дорогі конституційні права: вільного слова, вільних зборів, вільної орґанізації.

До того в сьому страйку ходить углевим корпораціям о знищенне майнерської юнії та заведенне в вуглевім промислі так званої „отвертої шапи". Ходить баронам о те, щоби підприемці мали умовлятися про умови праці з робітниками осібно, при чому вони моглиби робітникам диктувати такі умови, які вуглевим баронам подобаються. В сій боротьбі йде тому за право робітників до збірної умови, за право робітників до робітничої орґанізації. Дивно, що в свобідній Америці в двайцятому століттю треба ще таку боротьбу зводити, але так воно, на жаль, є.

Через те робітники Америки мусять сказати собі, що страйкуючі майнери мягкого вугля не можуть програти. Програна майнерів булаби програною всего робітництва. Їх побіда — побідою всіх робітників.

Робітники мусять мати перед очима 120,000 майнерів мягкого вугля, що вийшли на тяжку й нерівну боротьбу за права всіх робітників. Другі робітники можуть показати, що й вони беруть участь у тій боротьбі, коли вони зложать жертви на страйкуючих майнерів.

Робітникам треба стояти солідарно за робітниками.

ЗНОВА УВІРВАЛОСЯ

Свого часу „Свобода" писала про ту умову, яку зложила концесійна комісія в Москві з представником американської компанії Фарквар щодо фінансування підприемств Макіївського комбінату на Україні.

Про цей успіх досить багато писалося й говорилося навіть в Европі, а щож допера на терені Радянського Союзу, — там цей успіх був прославлений як початок нової ери, коли американське золото широкою рікою потече до зголоднілих на капітал і технічно відсталих, хиріючих підприемств. Що ця умова була підписана під ґарантією німецького концерну О. Вольфа, про те мовчали. Для большевиків вистарчав уже самий факт підписання умови з „Америкою", бо перекрутити його було їм не первина.

Та хто знає, може з тої умови хоч де-що булоб зосталося, як би не стався арешт німецьких інжинірів у Донбасі. Цей арешт перестрашив німецькі промислові кола, бо показав, на яку непевну справу вони заанґажували великі гроші (1 міліярд німецьких марок).

Отверезіння в Німеччині щодо вигідности торговельних зносин з Совітами передалося й до Америки. Представники Фарквара повідомили Москву, в порозумінню з ґарантом Вольфом, про унеważнення договору про фінансування підприемств у Макіївці.

Здавалося, що таку заяву большевики мовчки вислухають та в своїх кабінетах в голови пошкробаються. Але де там! Вони представили справу так, що вони самі договір уневажнили, а не Американці. І оком не моргнувши, подають вигадані причини.

Директор Гіпромезу (нехай хто відгадає, що це значить?) Буров заявив авторитетно таке: „Проєкт Фарквара має значні хиби. Щодо самих виробничих процесів, то багато проєктованого не доставало й навіть у нас у Радсоюзі за нашої технічної відсталости деякі процеси йдуть раціональнійше". Отже американські інжиніри нічого не знають і нічого не вміють, — вони гірші навіть від радянських.

Перед тим кілька місяців писали большевицькі ґазети про значіння засвоєння американської техніки для Радсоюзу. Зазначували, що допера при допомозі цієї техніки почнеться правдива відбудова й дальший розвиток радянської промисловости. Тепер же пишеться й говориться навпаки.

Та ми звикли до того, що большевики, коли їм потрібно, заперечують свої слова, або їх перекручують. Той самий Буров наприкінці свого інтервю додав: „Ми притягаємо до роботи Гіпромезу цілу низку (!) великх фаховців зза кордону. Цими днями ми підписали договір з відомим німецьким металюрґом Пупе".

Думаємо, що пройде недовгий час і ми почуємо, що договір з Пупе рівнож уневажнений, бо при системі большевиків навіть з його знаннями та досвідом нічого не дасться зробити, а той самий Буров так само авторітетно буде твердити, що властиво Пупе та вся німецька техніка нічого не варті в порівнанню з радянською т. з. — Буровим.

Взагалі большевиків жадні невдачі не знеохочують. Коли з міліона инших надій та проєктів одно пропаде, то цим вони не дуже журяться, бо-ж в їх бюрократичних канцеляріях негайно повстають знову тисячі инших плянів.

З великим трудом звязалися большевики з американською фірмою, але через непотрібні арешти німецьких інжинірів зразили до себе як Американців так і єдиного союзника — Німеччину. А тепер з своїми мізерними коштами та при своїй технічній відсталости не можуть підняти своєї індустрії і поволі пускаються у вир економічного занепаду та анархії, яка опановує всі ділянки життя Радсоюзу.

Своїм безглуздим „шахтинським" арештом інжинірів, а ще більше скандальним судовим процесом в Москві, большевики творять поміж собою та цілим культурним світом новий ізоляційний мур.

СУЧАСНА ЯПОНСЬКА ПРЕСА

В Японі виходить кілька тисяч щоденних часописів. Деякі з них мають величезні десятьповерхові доми, будовані на американський спосіб: із бетону, заліза й скла. Доми ці при головних улицях Токія й Осаки. Ґазети мають величанські американські ротаційні машини, десятки величезних світлиць для відчитів, концертів, вистав і спорту. Денний наклад таких ґазет один міліон, а основний капітал кількадесять міліонів енів. Це тип великого японського щоденника. Із кількох тисяч щоденників у Японії лише деякі осягли такий ідеал, як примірoм: „Токіо-Осака", „Токіо-Нікі - Нікі", „Осака - Маінічі", „Джі-Джі", „Цуо", „Кокумін", „Цуґай-Цуґіо" з пересічним денним накладом від 500 тисяч до одного міліона примірників. Великий капітал, вкладений у такі підприемства, вимагає і великих дивіденд. Потреба теж і великої праці, щоби задоволити всі бажання публики. Японські часописи, хоч зовсім приноровлюються до смаку публики, все таки є сильною зброєю політичних партій. Один із тих часописів із однаковим завзяттям ломить копіє, щоби полагодити американсько-японський спір на Тихому океані, а завтра у своїх статтях вестиме боротьбу проти Вашинґтону та кидає анатему на Злучені Держави, за те, що своєю політикою утруднюють поселюватися жовтій расі на американській території. Наче на знак диріґента японські ґазети співають дітірамби про успіхи большевицької господарки та про розвиток большевицької культури, щоби пізніше після реакції аналізувати критично принципи червоного імперіялізму, небезпеку комуністичної ідеольоґії і т. д. Але й бажання сензацій є над усе велике! Японська преса без ріжниці політичних партій більшу часть місця присвячує ріжним скандалам і подіям публичного життя, як: скандалам у парляменті, у громаді, вбивствам і самовбивствам із жахливими подробицями, найінтимніщі подробиці з романсу якоїсь ґейші або якогось богача, родинні драми, часто з мистецькими описами терпінь зависної жінки, довгі описи чужих гостей, яких бачено в товаристві модерних Японок, таксамо довгий і точний опис японських дівчат із коротким волоссям, що є в Японії ознакою морального упадку, опис жінок, які танцюють із Европейцями у дансінґах чарльзтона, факстрат і т. д. Тип нового японського журналіста це мішанина американської здержливости, рішучости та терпеливости у досягненні постановленої мети зі специяльними прикметами національного характеру. Великі часописи в Токіо й Осаці мають у своїх редакціях кадри співробітників, які денникарство студіювали за кордоном, вповні володіють новітніми мовами та можуть працювати як журналісти не лише в Японії, але й у інших країнах світу.

НАЙБІЛЬШИЙ І НАЙМЕНШИЙ ТЕЛЕСКОП СВІТУ.

Кореспондент одного з німецьких часописів відвідав робітню паризького професора-астронома Джорджа Річея, який вславився будовою найновішого телескопу в копулі Великої Ґалерії, старої астрономічної обсерваторії в Парижі.

Кореспондент, який побачив у робітні професора мінімальних розмірів машину, не міг вийти з зачудовання, що якраз вона, маючи в собі ледви двацять зеркал, в силі виконати працю велитенського телескопу, конструкції тогож таки професора, й маючи 60 зеркал-рефлекторів, в силі фотоґрафувати й міряти цілі сузіря та зоряні мряковини всесвіту.

Новий телескоп, що виглядає мов полевий метач мін, ріжниться від найбільшого з доцьогочасних телескопів під кожним оглядом. Коли перший важить сорок тон, то другий тільки — одну тону. Коли перший вводив світ астрономів в подив прецизністю своєї праці, то другий робить те саме з ще більшим успіхом.

Слава будови найбільшого після осягаемих результатів і найменшого своїми розмірами телескопу світу в усьому своєму блеску паде на Францію.

Франція дала американському астрономові-конструкторові спромогу трохлітньої, нічим не заколоченої праці в поміщеннях паризької обсерваторії. Спокою й умов, якими користувався при своїх експериментах американський вчений у Парижі, не мав він у своїй неспокійній, понервованій погонею за доляром, батьківщині. Крім моральної допомоги дала Франція американському професорові й матеріяльну піддержку. Велика французька скляна фабрика Сент-Жобен побудувала спеціяльний відділ для відливу придуманих проф. Річеєм сочок тоді, коли Американці відкинули пропозиції астронома-винахідника, як „нерентовні".

Слава ново-придуманого телескопу пошириться з моментом, коли проф. Річей задемонструє його в королівському оптичному товаристві в Лондоні. Річ проста — все, що дотепер зроблено в ділянці астрономії, є „музейництвом" і археольоґією в порівнанні з тим, що можна осягнути й довідатися про життя й рух у всесвіті при допомозі нового телескопу проф. Річея. Нові експерименти й досліди з телескопом Річея отвиряють перед очима астрономів нові світи, до тепер тільки неясно або і зовсім неоглядані. Новий телескоп Річея це справжній переворот, епоха в розвитку астрономії.

„Вже від 1910 р. задумував я побудувати новий тип телескопу", говорить про свій винахід проф. Річей. „Але щойно у Франції найшов я змогу приступити до реалізації мого замислу. Перша ідея його зродилася в моїй розмові з французьким астрономом Еретіє й тому я, підчеркуючи інвенцію мого товариша, назвав мій апарат Річей Еретіє — телескопом".

В. Кедровський.

1917 РІК.

(146)

3) „Представник Великобританії. Його Ексцеленції Президентові Ради Міністрів Української Народньої Республіки. Ексцеленціє! Маю честь повідомити Вас, що Уряд його Великобританської Величности призначив мене телеґрафічною дорогою, яка тепер одиноко можлива, представником Великобританії на Україні. Мій уряд доручив мені запевнити Вас у його добрих намірах. Він підтримуватиме з усіх сил Український Уряд у завданнях, які він розпочав щодо утворення свого управління, підтримання порядку й поборення Центральних Держав, ворогів демократії й людскости. Що торкається мене особисто, я маю честь, Пане Президенте, запевнити Вас у повній відданости для реалізації нашого спільного ідеалу. Піктон Бейдже, Представник Великобританії на Україні".

Короткозорі ми політики, не змогли скористувати цього визнання й негайно увійти в безпосередні зносини в Лондоні й Парижі з урядами великих держав, а це згодом над нами тяжко помстилося.

* * *

Тому, що на третій військовий зізд прибуло більше трьох тисяч делеґатів, засідання його роспочались в цирку на Миколаївській вулиці, як в помешкані, що одиноке змогло вмістити таку кількість людей.

Для зясування тогочасних настроїв і політики провідних орґанів і партій українського національного руху подаю коротенько привітальні промови на відкриттю зізду.

Після молебня й паради делеґати зізду направилися до помешкання цирку. Там вони розмістились по ґрупам, прибувши від певних армій, округ і т. д. Всі місця незаняті членами зізду переповнені були сторонньою публикою. В одній з льож розмістилися представники французьких, бельґійських і румунських військ, що перебували на Україні.

В 2½ години дня головою орґанізаційної комісії Е. Нероновичем було оголошено відкриття зізду.

У відповідь на це залунало гучне: „Слава Вільній Україні!" Потім урочисто відспівано „Ще не вмерла Україна" і „Заповіт". Після цього знову залунали могутні виклики: „Нехай живе Українська Республіка"! „Нехай живуть Українські Установчі Збори"!

Коли голоси трохи стихли, Е. Неронович виголосив коротеньку, палку промову, в якій сказав приблизно слідуюче:

„Не вам нагадувати, яке історичне значіння мають наші військові зізди. Обставини, серед яких ми збираємося в третє, особливо важкі. Відживають великодержавні скорпіони проти українства.

„Товариші! На своїм другім зізді ми обібрали інституції. Весь час на перешкоді праці Ґенеральному Комітетові і Всеукраїнській військовій Раді стояла велика й мала провокація. Але не дивлячись на те, цим двом інституціям вдалося дещо зробити. (Нечисленні голоси з боку „самостійників", що розташувались праворуч президії в перших рядах: Нічого вони не зробили! Де українське військо!?).

„Добре. Хай і так! Ваш безпосередній суворий, але спокійний і обективний суд над нами доведе, або не доведе цього.

„Товариші! Провокація державного порядку досягла найвищого щабля. Ми мусимо бути найбільше спокійними. Памятайте, що перед нами творча робота, здійснення, реалізація нового гасла — се Українські Установчі Збори. Віки нашої історії чекають від нас ратунку української справи. Отже ще раз від імени ваших виборних інституцій кличу вас до спокою". (Гучні оплески).

Закінчивши промову, Неронович запропонував розміститись делеґатам зізду по партійним фракціям, але проти цього гостро запротестували „самостійники", які взагалі трималися в перший і другий день зізду обструкційної тактики.

Поведінка їх була викликана бажанням зробити більш-меньш значну вагу на зізді та вплив на нього при своїй порівнюючи мізерній численности. Але цим вони досягли протилежних наслідків і врештою зовсім провалившись, стушевалися.

Свій протест „самостійники" мотивували тим, що, мовляв „усі ми Українці, тому нам немає чого поділятися на партії". У відповідь їм почались численні, гострі протести, що зробимо великий галас і викликало багато роздратовання. Щоби покінчити цей спір, Неронович дав слово трьом промовцям „за поділ на фракції" й трьом „проти". „Самостійники" свій протест мотивували досить слабко й невдало, чому ще більше програвали в загальній опінії. Більшістю всіх проти жмінки їх вирішено поділитися на фракції.

Неронович оголосив перерву для фракційних засідань, щоби вони намітили своїх кандидатів до президії.

Тому, що фракція Укр. Соц. Революціонерів мала більше ніж дві третині членів зізду, то вона своє засідання зробила в галі засідань зізду. В той час, як усі инші фракції перейшли в другі помешкання на засідання, в галі демонстративно залишилися лише „самостійники", заявляючи, що жадних фракційних зборів вони не визнають.

Коли на трибуні зявився Микола Ковалевський і почав говорити привітання фракції укр.-соц. революціонерів від Ц. Комітету партії, то „самостійники" знов розпочали гармідер. Тоді члени фракції, обурені на поведінку „самостійників", стали вимагати, щоб вони вийшли з салі й не перешкаджали праці. Деякі з них вийшли, а частина залишилася спокійно сидіти на своїх місцях.

Після того Ковалевський закінчив свою промову приблизно слідуючими словами:

„Мені сумно, що в такий важливий час, коли над нами збираються важкі хмари, люде, які вважають себе найбільшими прихильниками українського народу, цілої пів години, а то й більше, не дають представникам сього народу орґанізуватися. Ці самі люде кричать, що не треба партій, але я мушу зазначити, що тепер увесь трудящий народ обєднується біля гасла соціялістів-революціонерів „Земля і Воля", бо без землі й волі не може бути вільної України; так саме не буде землі й волі без вільної української демократичної республіки (гучні оплески). В сучасний мент наша партія підносить нове гасло, гасло суверенних Українських Установчих Зборів. Але підносячи так далеко прапор національної боротьби, ми зазначаємо й попереджаємо, що остання матиме успіх лише тоді, коли вона матиме широкий і глибокий соціяльний зміст. Ті, що кричать, ніби то вони найбільше за всіх люблять Україну, кажуть, що слід боротися й стояти за самостійну Україну. Але не їм нас учити боротьби, бо самостійна українська республика, в федеративнім змислі, старе наше гасло (оплески).

„Ви знаєте, товариші, що Ґенеральний Секретаріят відданий під суд і навіть Українській Центральній Раді тимчасовий уряд загрожує розгоном" (Ганьба! — з місць).

„Проти нас збираються великі хмари, але від нас залежить, щоб з них пішов малий дощ! (Оплески).

„Сором буде, коли ми не виконаємо того, чого від нас вимагають українські трудові маси (виконаємо! — вигуки). Кличучи вас до рішучої боротьби, разом з тим я закликаю вас до спокою. Не мусимо ми піддаватися провокації й ставати на хибний шлях.

„Підчас другого всеукраїнського військового зізду залунали пророчі слова першого універсалу: „Ми самі будемо творити свою волю", але вони не справдили наших надій, бо наші провідники стали на компромісовий шлях. Ми були проти угодовської політики й тепер кличемо вас звернути на справдішній шлях, шлях утворення власними силами Української Демократичної Республіки. Щиро закликаємо вас до твердої рішучої роботи, але разом з тим витриманої та спокійної!" (гучні оплески).

Тому, що другі фракції вже покінчили свої засідання, вони знову прийшли в галю. Після того розпочалися знову засідання зізду, під головуванням Нероновича, для вислухання привітань.

Голова Холмської Виконавчої Ради звернувся до зізду з закликом:

„Краса й гордість українського народу! Ви знаєте, що Холмщина віддана Польщі (Голоси: сором! Не дамо! Силою візьмемо назад!) Дійсно тимчасовий уряд ганебно поставився до Холмського краю. В цю хвилю там іде ліквідація „руських" державних інституцій, що загрожували знищити всі українські просвітні установи. „Делікатна" польська ручка може більше зробити шкоди в справі придавлення українського руху ніж грубе російське ручище. Кличу вас не забувати за рідну вам Холмщину! Захистіть її від польонізації!" („Не забудемо!" Оплески).

Далі від „Союзу Укр. Державности" витав зізд козак першого запасового полку, студент Отамановський:

„Ми дивимося на Україну, — казав він, — як на майбутню самостійну і незалежну Українську Республіку". Далі він переказав на український лад леґенду про Фрідріха Барбаросу й 300 закамянілих вояків. Закінчив він свій переказ словами:

„Народний переказ говорить, що скоро настане час, коли ці 300 козаків пробудяться самі, полинуть в бій і перші проллють свою кров за самостійну Україну. Може цей час уже наступив і багато з вас проляє кров за відбудовання української держави. Славаж товаришам, які перші ляжуть в цій страшній, святій боротьбі".

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПІДПОРИ ХАРАКТЕРУ.
(Образки життя.)

Липневе сонце пече-припікає.

Розпалений воздух не дає віддихати; тяжка втома обезсилює тіло.

З великим висиленням і силою волі примучені робітники бють „італіянськими хрестом", закладаючи нові рельси залізної дороги.

Згорбившись в каблук, вони все мірно-одностайно бють об бревна, лиш час від часу спочивають на своїх „хрестах", щоб випростувати змучені члени тай втерти спітніле чоло.

Та один з робітників таки не всилі видержати! Випрямивши своє тіло й поглянувши на білі руки, вкриті великими міхурами, тяжко зітхнув. Сів на рельси, оперщись ліктем об одноколісного Форда, з „хрестом" коло себе і глибоко задумався.

На щастя, затрублено на обідню пору.

І дійсно, глибоко він задумався, коли на звук сирени не зірвався, кинувши „хрестом" об землю...

Не тяжко пізнати в цьому молодому робітникові „ґрінора", непривичного до такої тяжкої фізичної праці.

Блискучі рельси, кидаючи сильний жар, бо розпалені від сонця, женуть рівно одна коло одної безпереривно все вперед.

В далеких гонах зближаються до себе, аж там, на краю обрія зливаються в одну стальну, блискучу точку, щоб відтак зникнути, щезнути в безвістя.

Та зір „ґрінора" йде дальше, поза обрій; думка його женеться бистрокрилим духом в безкрай, на схід, перелітає безмежний, зимний океан, та на другий бік, там, де зродився, де виховавсь і вчився — на Україну...

Він бачить себе від малого хлопчика аж до часів великого студента й жовніра народньої армії.

Він забуває на хвилю на труд, перемучення; минувшина не родить в ньому зневіри й огірчення за страченим часом, а що не добивсь карієри — не плаче; надія на будучність горить в його серцю, бо на дні його серця живе образ старенької неньки, котра всю надію покладала на свойого любимця! І він не заведе її в її сподіваннях! Він же-ж її гордість!

Легесенький усміх немов зраджує його настрій душі, що шле лиш душі любої Нені зрозумілий шепіт: „Нене, це лиш початок мойого життя, хоче здобуваю!"...

Та не так дивилися на него товариші його долі, хоч родумці. Іронічна усмішка та гадючі дотинки все витали його. Родимці знали, що він студент, тому сміялися з него, і не могли ніяк зрозуміти, що він „учений", а неспосібний до „панської роботи", й аж до „хлопської" взявся.

— Агі! ото довчився! Батько може з ґрунту в жебри пішов, посилаючи сина до школи, а він, бач, як вивчився.

— Приїхав до Америки шукати легкого хліба!

— Гадав, що певно дамо йому роботу в якімсь „Союзі".

— Ая, всі вони, ці „недовчені й перевчені панки" хотіли за дурно нашу працю жерти!...

Не знайшлась між ними ні одна душа, щоб співчувала з ним, або мала добре слово, чи пораду. Ні!

Чув ці розмови „ґрінор". Боліли його їх слова, та не осуджував їх, бо розумів, що вина в їх невіжестві, в темноті.

Одиноким приятелем його був чужий йому, бо Американець, його „бос". Бос знав, хто такий цей „ґрінор", тому мав все добре слово для нього й заохоту, давав раду й все заохочував його, щоб записатись до вечірної школи й вчитись англійської мови, а здобуде собі долю. — „Ми цінимо — каже — інтелігентних людей, що не встидаються хочби якої роботи!"

* * *

„Ґрінор", скріплений ще щирістю чужинця, не заложив рук, взявся до праці над собою, в надії вибитись в люди при власній помочі й волі!...

Сильний характер, хоч молодий ще, не звихнувсь під впливом нещирости своїх родимців... Їх злоба й наруги не потрафили зломити сили волі й бажання „ґрінора".. Щитом його була ця глибока любов до коханої нені, там на Україні, що наказувала виповнити серце любячої матери сповненою надією...

Заохота інтелігентного чужинця піддержувала силу духа, що поборював не мужеське ще, втомлене тіло...

А без цього? Яка-ж доля чулаб його!?

Ой часто — дуже часто й найсильніші характери ломляться, падуть, не то що без підпори, а що гірше під натиском кпин і цькувань своїх таки родимців!...

І молоду галузку, коли хилиться на бік, підпирається чи привязується, щоб росла прямо й сильно — а щож доперва з молодими характерами?

П. Ковальчик,
Елизабет, Н. Дж.

КОРАН НА ЗЕРНЯТКУ РИЖУ.

Зерно рижу, на якім написано не менше як 150 слів, продано на хліборобській і промисловій виставі в Каїро за 100 фунтів стерлінгів. При помочи сильного побільшуючого скла можна добре відчитати кожде слово. Тих 150 слів є в части виняті з головної части корану.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.
На дорозі до розвязки релігійної боротьби.

Від коли епископ Богачевський приїхав в Америку та став тут переводити свою політику, що є вислідом польсько-римського конкордату, від тоді мала ціла американська Україна клопоту не мало. Та більше, як другі громади, мала його таки филаделфійська громада, в котрій має свій осідок епископ Богачевський. Більше як другі громади, филаделфійська громада відчувала на своїх плечах усю політичну роботу єпископа Богачевського в українській, греко-католицькій церкві, всі його заходи в користь целібату, коло златинщення українського обряду, і другі тим подібні „реформи". Тут сидів і ділав споводжаче до Провидіння др. Осип Назарук. Звідси мала розходитися гетьманщина, яку епископ Богачевський став за намовою Назарука та може ще когось офіціяльно попирати.

Филаделфійська українська греко-католицька громада відчула на собі найболючіше наслідки епископської церковної політики, після котрої громадяни мають у церкві тільки слухати, а до заряду не мають права втручатися. Вірні пробували змінити напрям сеї політики. Ходили з просьбами, жаданнями, домаганнями. Нічого не помагало. Епископ відступав Польщі права української католицької церкви, але громадянам не уступав ні одного кроку.

Зневірившися в дальшу можливість поправити умови, кількасот українських родин, всі свідомі Українці та вірні прихильники католицької церкви, рішили покинути свою церкву. Вони любили церкву, до котрої належали від дитинства, але не хотіли належати вже до неї, як на чолі станув чоловік, якому байдужі права її відрубности від польської церкви та польські заходи коло повернення нашої церкви на службу польського імперіялізму.

Якийсь час вони стояли самостійно, а відтак прилучилися до української православної церкви з архиепископом Теодоровичем на чолі. Їх мрією стало сотворити в Филаделфії велику православну парохію та постаратися о перенесенне сюди катедри епископа Теодоровича. Вони вважають, що українська православна катедра в Филаделфії, самому осідку епископа Богачевського, буде найкращою відповідю українського народа міста Филаделфії на нехтовання прав українського народу в католицькій церкві епископом Богачевським. Се діло думають започаткувати епископською візитацією еп. Теодоровича в Филаделфії дня 4. липня.

На пароха нової української православної парохії в Филаделфії покликано о. Константина Курилла, котрий недавно покинув греко-католицьку церкву, зрікся всіх титулів римської церкви, а в своїх листах до римського делеґата Пієтра Фумансоні-Біонді в Вашінґтоні та до митрополита Андрія гр. Шептицького подав, за причину свого виступлення з католицької церкви нехтованнє прав української церкви Римом та епископом Богачевським.

Филаделфійські Українці, дивлячися на зріст української організації на церковнім полі, мають надію, що як скоро довершиться організація, то скоро покінчиться між ними релігійна боротьба, а народ буде міг узятися спокійно до розвязки важних справ, звязаних життям нашого народа в старому краю й у новій, прибраній вітчині.

ПОПРАВКА.

У попереднім числі „Свободи", в рубриці „Гумор і Сатира", у фейлетоні „Угроруський „умнік", було надруковано „Угроруський", а має бути: „Карпаторуський".

Дочка: Тату, я потребую сто долярів. Тепер, відколи я заручена, потребую більше грошей.

Батько: Ти заручена?

Дочка: А щож то, тато не читають газет?

ФІЛЬМА „КОЗАКИ".

„О, то десь багато намішав Москаль гороху з капустою" — говорить виборний Макогоненко в розмові з Петром у „Наталці Полтавці".

Теж саме можна сказати і про фільму „козаки", яку виставляють тепер на Бродвею. Але заки перейду до самої фільми, повинен я вернутися до повісти Льва Толстого, за якою ся фільма мала бути поставлена. Зміст повісти такий:

Молодий ще панок Оленін, який не знав, що то є робота, пропутавши половину маєтку, що дістав у спадку і стративши охоту до життя, іде на Кавказ воювати проти Черкесів. Колись Москалі-пустоші дуже часто таке робили, вважаючи таке за лицарство. Москалеві, як відвічному імперіялістові, не вкладалося в голові, що він іде бити свобідних людей, які морально на кілька голов були вищі за панків. Черкеси, Кабарда, Чечня, Дагестан під проводом славного Шаміля завзято боронили свої гори й дорого сутпали свою свободу. Але Москва гнала й гнала без кінця безсловесну худобину-салдатів і з кожним роком все далі заганяли „непокорних" в гори.

В той час, про який розповідає Л. Толстой, по річці Тереку стояли козаки, переселені з Дону, та втікачі від релігійних переслідувань московського уряду. Це були корінні Москалі, яких потім Українці-козаки, котрі прийшли після зруйнування Січи на Кубань, називали чекалами (шакалами).

Через те, що московське вбрання було незґрабне до тамошнього життя та й не гарне, козаки перебрали від горців їхню одіж, зброю і джиґітовку, якою тепер так пишається російська кавалерія. Ба навіть жінки вбиралися по татарськи, тобто носили бешмети та „чуваки" (черевики). Це пояснюється тим, що нова горців була зручніша й краща, що доказує зайвий раз убогість московського національного одягу. Українці в той час жили далеко від Москалів і останні ще не встигли нічого перейняти від Запорожців. В часи, описані Л. Толстим, гірські племена, що жили за Тереком в сусідстві козаків-Москалів, не провадили вже війни, лише час від часу нападали на станиці, щоби пограбити. Інколи відбувалися й походи в глибину гір. Взагалі станиці жили більше мирним життям.

Оленін, герой повісти, прибувши на Кавказ, вступив до пішого московського полку і після кількох походів його роти (сотня) прийшла в станицю Новомлинську на постій. Тут він пізнав дочку хорунжого Маряну, яка вже любила доброго козака-джиґіта Лукашку, залюбився у ній і хотів навіть женитися. Козачка, завдяки грубому поводженню Лукашки, з початку годиться йти за Оленіна, але пізніше, як Лукашку ранили абреки (розбишаки), відмовляється, і Оленін відїзджає в Москву ні з чим.

От це той сюжет повісти Льва Толстого, на основі котрого мали зробити фільму. Але...

Коли приходиться Москалям щось ставити, а головно показати людям, вони показують інше, а видають те за „Рошен". Наскільно мені приходилося спостерігати, в російських фільмах, як: „Полікуша", „Стаціонних смотритель" та багато інших, народні одяги Москалів на екрані не дають ефекту і хочби як була багата їх ноша, виглядає бідною, точний і безперечний відбиток московської природи, смаку, творчости та краси. Щоб то не було з обсягу народньої штуки: спів, музика, малярство, коли воно чисто російське, воно ніщо. І тому то вони безсоромно крадуть. Крадуть все, не оглядаючись, а мало поінформованим чужинцям підносять під великим написом „Рошен".

Так сталося і з фільмою „Козаки". Глядач даремно буде шукати того, про що написав Л. Толстой, бо, почінаючи з початку до кінця, він бачить українських козаків, українських дівчат та молодиць, українські хати (тільки зверху), хоч середина хати подібна до так званих „теремов", зроблених з дерева.

У фільмі Лукашка лінюх, хоч і добрий джиґіт, син станичного отамана, лише волочиться за молодицями й не хоче ходити в походи „проти Турків". Чому Турків? Яких і звідки? Козаки насміхаються з Лукашки, але він собі нічого з того не робить. Звичайно, в козаків діти навіть мріють про походи й такого козака, як Лукашка, не думаю, щоби можна було найти серед усього козачого війська, не тільки в станиці. І коли лише козаки, приловивши Лукашку з дівчиною, убирають в жіночу одежу, а молодиці й дівчата обкидають його, привязаного до стовпа, вишнями, батько його зачинає бити канчуком, у Лукашці прокидається козак. Він віднімає канчук і ним полосує батька, що також річ неімовірна не тільки серед українських козаків, а навіть між Терцями-москалями.

Тієї ж ночи полонені „Турки" пробують тікати з неволі й Лукашка, що не був пяним, женеться за ними, одних перестріває, других ловить. Це підносить його в очах козаків, а Маряна, що передше разом з іншими дівчатами глумилася над ним, залицяється. Але Лукашка, не можучи забути образи, не дивиться вже на неї. Він іде в похід, а вертаючись, хвалиться тим, скілько то він побив „невірних".

За той час приїхав Оленін. Тут він князь, післанець царя, який іде за „свіжою кровю": він має оженитися з простою козачкою. Словом: нісенітниця. Він зразу ж говорить про любов до Маряни, але та відкидає, хоч подарунки приймає.

Підчас хвальби Лукашки Маряна міняє тон до нього й собі зачинає хвалитись князем, а коли вийшов і князь, Лукашка переконався, що то правда, хоч правди і не було, і йде геть. Маряна кидає подарунки князеві межи очі й тікає до себе.

Тієї ночі йде велика гульба, приїздять цигани, і Маряна бачить, як Лукашка пішов до циганки. Це її так обурює, що вона, вернувшись до хати, каже матері переказати князеві свою згоду йти за нього. Другого дня на заручини зявляється Лукашка й хоче недопустити до заручення, а коли Маряна противиться, бє її по лиці. Князь кидається, але його затримують. Тогож дня князь з Маряною мають відїхати. Лукашка знає про те, й змовившись з батьком і ще з одним козаком, вирішає Маряну вкрасти. Коли вони вже були на дорозі до виконання, й стояли на горбі, стежучи за дорогою, по якій сунулася карета, угледіли „Турків", що намірювались напасти на караван. Зараз же пустилися на поміч, але поки добігли, князя вже вбили. Одного послали за козаками в станицю, а син і батько погнали за каретою, та тут набігло ще богато „Турків" і вони опинилися в неволі.

Привязаних до стовпів їх катували, а старому випалили очі. В цей час вдерлися до фортеці козаки і звільнили Лукашку і свого отамана, князь помер тутже. Кінчиться фільма поворотом козаків до станиці, на чолі яких вже був Лукашка. За спиною на його коні сиділа Маряна.

Цілком американська фільма, й якби Турків та козаків замінити кавбоями, вийшлоби те саме.

Тепер мушу вернутися до окремих сцен. Як я уже сказав, убрання на козаках були українські. Голови пострижені по запорожськи. Але що головніше: найбільше характерні звичаї взяті з Запорожжа. Особливо сцена, де князь прощається з козаками, низенько вклоняючись, підлещуючись до них, та говорячи про честь, яку цар робить козакам, що бере козачку до Москви. На це отаман відповів, що їм треба жінки, а цар їх не обходить.

По відході князя козаки передражнювали його поклони та рухи, і в цьому зайвий раз проявилася вдача Запорожців, тобто українських козаків, а не „Рошенс", які на царя дивились як на Бога й кожний один з них завше мріяв про „хрест" від царя.

Спроба дати образ І. Репіна „Запорожці" не вдалась, але нема за це когось винити.

* * *

Консеквенції з цього такі. Москалі, що пнуться всіма силами показати московську історію чужинцям, не показують своєї, а беруть українську, бо остання може імпонувати Американцям як історія свободолюбивого народу, народу таланотитого і здібного, а перед усім культурного, чого як раз нема у Москалів.

У всякому разі дивитись на фільму можна і треба, щоби зайвий раз переконатися: наскілько то Москалі бідні та як не укладається московська культура навіть на екрані.

Василь Бобрів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ

БРУКЛИН, Н. Й.

На потерпівших від повені.

Засилаемо $52.00, призначені на потерпівших від повені в Галичині. Хоч трохи припізнилися, але, як говорить приповідка, краще пізно, як ніколи. Жертви зложили слідуючі: Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 22 У. Н. С., $50.00, Михайло Гумен, Павло Дозінський — члени по $1.00. Гроші переслано до Обеднання.

Михайло Баглай, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На українську військову організацію.

Пересилаю $6.00 на поширення революційного органу „Сурма", зібраних з продажі згаданого часопису. Рівнож складаю подяку тим, що не пожалували й по пів доляра за таке маленьке число. Гроші переслано через Обеднанне.

Чорноморець.

БОФАЛЛО, Н. Й.

На українських інвалідів.

Засилаемо $15.00, з яких $13.00 зібрано при виході з церкви, а $2.00 зложив о. Кузів. Гроші переслано на інвалідів через Обеднанне.

Ю. Гула.

БРИДЖПОРТ, ПА.

На інвалідів.

Наша громада не велика, коло 30 родин, але як би не було роздорів, то і така невеличка громада моглаби богато зробити. З нагоди Зелених Свят в церкві св. Петра і Павла о. Бартош виголосив промову з закликом жертвувати на українських інвалідів. Збірка принесла $8.50, які переслано через Обеднанне.

Іван Довгань.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

На оборону невинно засуджених.

Засилаю одну збірку в сумі $7,50 на оборону невинно засуджених Атаманчука та Вербицького, а другу в сумі $15.00 на українських інвалідів. Гроші переслано через Обеднанне.

Марія Кінаш, касієрка.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З весільної забави на інвалідів.

Підчас весільної забави в п. Діконка гром. Семен Малецький звернувся до гостей з закликом жертвувати на українських інвалідів. Збірку перевела щира Українка панна Степанія Зера. Гроші в сумі $13.00 переслано до Обеднання.

Йосиф Крук.

ПРОВІДЕНС, Р. Й.

На інвалідів української війни.

Засилаю $25.80 на українських інвалідів. Імена жертводавців: Анна Свірська, С. Свірський по $5.00; О. Заходник, В. Порило по $2.00; В. Кіндифорський, Я. Мостецький, Я. Шаравара, М. Проборівський, Г. Бойко, К. Свірський, Л. Швак, Ф. Заходник, К. Малиняк, Оркестра Козоня, Д. Бойко, М. Заяць, А. Сидор по $1.00; М. Чагарин, К. Кісик, П. Римінник, О. Козар, П. Любянецький, П. Шевчук по 0,50 ц.; М. Свірський 30 цнт., Г. Кучер, С. Романович по 25 ц. Гроші переслано до Обеднання.

Андрій Сидор.

МЕКІС РАКС, ПА.

На будову дому інвалідів.

Посилаю $20.00, які зібрані підчас панахиди по погибших героях, яку відправлено в українській греко-католицькій церкві. Гроші переслано через Обеднанне.

А. Гальчак.

БОСТОН, МАСС.

Українське молодече товариство на рідний край.

Українське молодече товариство „Відродженне", посилае $60.00 через Обеднанне на такі цілі: $40.00 на оборону невинно засуджених; $10.00 на дім інвалідів у Львові, $10.00 на оборону політичних вязнів в Коломиї.

Павло Шафранський, предс.; **Юлія Довганчукова,** секр.; **Володимир Хомин,** касієр.

МАЙНЕРСВИЛ, ПА.

На оборону невинно засуджених.

Засилаемо до Обеднання $38.50, які зібрано на протестаційному січу дня 10. червня на оборону невинно засуджених.

АЛЕНТАВН, ПА.

На оборону невинно засуджених.

Пересилаю $57.80, які зібрав гром. Василь Ракочий, председатель української греко-кат. парохії в Алентавн, Па., від парохіян на оборону студентів Атаманчука і Вербицького.

Гроші переслано через Обеднанне.

Гр. Пипюк.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На інвалідів.

На Дім Українських Інвалідів у Львові зложили слідуючі:

С. Крайник, Г. Дороговський, А. Крайник, О. Березницький, М. Клебан, Й. Клебан, С. Капраль, С. Омочак, І. Потучко по $1.00; І. Сирник, Bill Dorchen (Айриш), Pat Buckley (Айриш), Augusten Massro (Італіянець) по 50 цнт. Разом $10.00.

Гроші вислано через Обеднанне.

Гриць Дороговський.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВОЛОДАР ЧАСУ.

(Словацька народня казка).

У невеличкому селі жили два брати. Старший богач, молодший бідак.

Раз, як бідак із жінкою та дітьми дуже голодував, пішов до брата, просити в нього шматка хліба. Та зле вийшов на цьому.

— Я не думаю працювати на вас! — скрикнув богач і викинув його за двері.

Бідак не важився вертати до жінки та дітей, тому пустився у ліс. Під дикою грушкою назбирав трохи терпких дичок і став кусати, радий, що найшов щось зісного. Та з цього не був ситий, а зі зимна аж трясся, бо з гір віяв студений вітер.

Нараз пригадав собі, що він раз чув, буцім то на одній великій скляній горі горить вічний огонь. Там піду я, подумав собі бідачисько, там загріюся. І пустився в дорогу.

Вже здалека побачив на скляній горі великий огонь. Довкола вогню стояло дванацять людей. Тих людей він боявся, бо здавалися йому мов несамовиті. Але додавав собі відваги:

— Господь Бог є всюди! І він вийшов на гору та підійшов до ватри. Він поклонився ім дванацятьом і просив:

— Позвольте мені трошки загрітися!

Люди обернулися до нього, а один сказав поважно:

— Сядь собі тут, сину, та й загрійся біля нашої ватри!

Він подякував і сів у коло. Та що ніхто не озивався, він також не важився сказати ні словечка. Із здивуванням побачив він, що кожен із тих дванацятьох мінявся за місце зі своїм сусідом. Так усі вколо помало обмінялися за місця, а як знову кожен сидів на свому первісному місці, піднісся зпоміж огню сиоволосий дідуган із довгою сивою бородою та озвався до бідака:

— Чоловіче, не марнуй твого життя! Дванацять годин побув ти тут і покріпився біля нашої ватри. Тепер вертай додому і працюй! Можеш собі взяти трохи того вугля. Всього нам непотрібно.

По тих словах дідуган зник.

Тих дванацять людей понапихали бідному вугля в кишені та сказали йому йти. Він подякував, але йому мигнуло через голову, чи жевріюче вугля не перепалить йому кишень і чи занесе його. Та він не чув зовсім, щоби пекло, а тягар здавався йому такий легкий, начеб то в кишенях було лише пухове пір'я.

Біг, як міг скоро, та був радий, що може принести тепло своїй родині. Як прийшов додому, висипав із кишені все на ватру. Та ось чудо! Із кождого вуглика, з кождої іскорки зробився золотий дукат. Своїм очам не міг вірити та не міг зрозуміти, щоби ця купа золота була його власна. В душі дякував цим добрим верховинцям, які врятували його з біди. Сказав собі, що відтепер уже ніколи не буде дармувати. Купив собі поле, сіножать, худобу та почав трудяще життя.

Старший брат глядів кривим оком на це, як то нечайно забогатів його брат. І доти не мав спокою, поки не довідався, звідки бідний має золото. Він був, щоправда, доволі богатий, але його зависть була таксамо велика як його богатство. І він постановив шукати тої скляної гори.

— Що вдалося молодшому, мусить і мені вдатися, — подумав він собі і вибрався в дорогу.

Пройшов на скляну гору, де горіла ватра тай зараз став піддобрятися тим дванацятьом верховинцям, що сиділи довкола ватри.

— Добрі люди, позвольте мені бідному посидіти трохи біля ватри тай загрітися! Мороз геть зломив мене, боюся, щоби не замерзнути!

— Сину, ти прийшов на світ у добру годину та й скарбів маєш доволі. Але тому, що ти такий зависний та хотів обдурити нас, то тебе не мине кара.

Богач злякався. Він не важився вже промовити ні словечка.

Побачив, що цих дванацять верховинців обмінюються місцями, все кожний пересідався на місце свого сусіда, аж поки кожен знову не сидів на свому місці.

Тепер, подумав собі богач, із огню вийде той дідуган і дасть мені вугля. Одначе в огні не показувався ніхто, а ці дванацять верховинців почали нанову мінятися за місця. Все й все вставали вони та сідали на місце сусіда. А богач усе й усе сподівався, що як скінчиться це коло, то зявиться дідуган, але все й все бачив, що обманувся у своїх сподіваннях. Із трудом підвівся та висунувся з круга дванацятьох, так що не запримітили його. З трудом волікся він вперед, бо вже геть був постарівся.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ГЕМПСТЕД, Л. АЙ. Тов. Укр. Зап. Січ, від. 327, повідомляе всіх членів і членкинь, що піврічний мітінг відбудеться в четвер, 5-го липня, в год. 7.30 вечер, в Укр. Роб. Домі при Unlondale Ave. Кождий член повинен прибути на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. На мітінгу будемо принимати нових членів без оплати вступу. Кождий член повинен привести зі собою пару нових членів, а хто приведе найбільше, дістане першу нагороду. — М. Кирич, секр.

ЖАРТИ.

Між товаришками.

— Знаєш, кажуть мені, що в цьому синьому капелюсі виглядаю десять літ молодша.

— Купи собі два такі капелюхи!

— А той образ чого тут висить!?

— Бо годі було найти його маляря, щоби повісити його на цім гаку, замісць цього образа.

Мати (до синка): А ти нащо насипав у грамофон цукорків?

Синок: То цукорки проти хрипки, а грамофон так дуже хрипить. Я гадав, що може цукорки поможуть йому!

Жінка (до чоловіка, що пізно в ночі вернув до дому): Бійся Бога, та я через тебе навіть ока не примкнула.

Чоловік: Потішся тому, бо я також!

У селянина вмер трилітний синок-одинак. Родичі дуже плакали, а сусіди їх потішали:

— Не плачте, кумо! Невинна душечка! Тепер — то з него ангелик буде!

— Е, що мені з того? — каже сумний батько. — Я потребував хлопця, щоби худобу пас!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

